

Sygn. akt III Ca 300/14

POSTANOWIENIE

Dnia 25 września 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Aleksandra Janas

Sędziowie: SO Arkadia Wyraz - Wieczorek

SO Anna Hajda (spr.)

Protokolant Justyna Chojecka

po rozpoznaniu w dniu 25 września 2014 r. na rozprawie sprawy

z wniosku P. G. i M. P.

z udziałem Gminy P.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia

o odrzuceniu spadku

na skutek apelacji uczestniczki postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim

z dnia 29 sierpnia 2013 r., sygn. akt I Ns 505/13

postanawia:

prostując oznaczenie uczestniczki postępowania jako Gminy P., uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Wodzisławiu Śląskim, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

SSO Anna Hajda SSO Aleksandra Janas SSO Arkadia Wyraz-Wieczorek

Sygn. akt III Ca 300/14

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy P. G. i M. P. wnieśli o zatwierdzenie ich oświadczeń w przedmiocie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczeń woli o odrzuceniu spadku po zmarłym dnia 29 lipca 2010 r. J. P. oraz przyjęcie oświadczeń o odrzuceniu spadku po tym zmarłym. W uzasadnieniu podali, iż zmarły pozostawił dwóch spadkobierców tj. wnioskodawców. Spadkodawca przez kilka lat przed śmiercią nie kontaktował się ze swoimi dziećmi i nie interesował się ich losem. Zgodnie z wiedzą wnioskodawców w dacie śmierci ich ojciec nie miał żadnego majątku poza rzeczami osobistymi i pamiątkami. Dopiero z treści wniosku o stwierdzenie nabycia spadku złożonego przez Gminę P. wynikało, iż zmarły był zadłużony. Wskazując na powyższe okoliczności wnioskodawcy podnieśli, iż pozostawali w błędzie co do przedmiotu spadku.

Uczestniczka postępowania – Gmina P. – wniosła o oddalenie wniosku. Podniosła, iż wnioskodawcy nie wykazali, aby podejmowali jakiegokolwiek akty staranności w ustaleniu stanu zadłużenia J. P., co wyklucza uznanie, iż pozostawali w

błędnie istotnym w rozumieniu art. 1019 k.c. w zw. z art. 84 § 2 k.c. Nadto wnioskodawcy nie wykazali kiedy weszli w posiadanie wiedzy o stanie majątkowym zmarłego, co ma istotne znaczenia z uwagi na termin wynikający z treści art. 88 § 2 k.c.

Postanowieniem z dnia 29 sierpnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim zatwierdził uchylenie się przez P. G. i M. P. od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia w przedmiocie przyjęcia bądź odrzucenia spadku po zmarłym w dniu 29 lipca 2010 r. J. P..

Sąd I instancji ustalił, iż Gmina P. wnioskiem z dnia 11 października 2012 r. domagała się stwierdzenia nabycia spadku po zmarłym J. P. z ustawy, wskazując jako jedyne spadkobiercę syna zmarłego – M. P.. Sprawa była prowadzona przez Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim pod sygnaturą I Ns 1308/12. W tej sprawie syn zmarłego pismem z dnia 4 stycznia 2013 r. poinformował sąd, że zmarły miał jeszcze córkę – P. G.. Postanowieniem z dnia 15 stycznia 2013 r. Sąd wezwał ją do udziału w sprawie. P. G. otrzymała odpis tego postanowienia wraz z odpisem wniosku w dniu 5 lutego 2013 r. Postanowieniem z dnia 22 lutego 2013 r. Sąd ustalił krąg spadkobierców ustawowych zmarłego w dniu 29 lipca 2010 r. J. P., który mieszkał w P., a tuż przed śmiercią u siostry w B.. Siostra zmarłego zajęła się likwidacją mieszkania w P..

Wobec tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji uznał, iż wniosek zasługuje na uwzględnienie. Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowił przepis art. 1019 k.c. oraz 84 k.c. W ocenie Sądu Rejonowego wnioskodawcy wykazali wszelkie okoliczności uzasadniające możliwość uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku. Sąd wskazał, iż spadkodawca nie utrzymywał kontaktu ze swoimi dziećmi. O śmierci ojca M. P. został poinformowany przez szpital w którym zmarł. Wspólnie z siostrą zajęli się jego pogrzebem, natomiast likwidacją mieszkania w P. zajęła się siostra J. P., która nie informowała by zmarły pozostawił jakieś długi. Wnioskodawcy nie mieli zatem wiedzy, iż spadkodawca pozostawił zobowiązania finansowe. P. G. o zadłużeniu dowiedziała się 5 lutego 2013 r. kiedy otrzymała odpis wniosku o stwierdzenie nabycia spadku. Również co do M. P. Sąd przyjął, że został zachowany termin z art. 88 § 2 k.c. albowiem wnioskodawca powziął wiedzę o długach spadkowych w sposób rodzący skutki prawne z momentem otrzymania wniosku ze sprawy I Ns 1308/12 tj. 19 grudnia 2012 r. Wprawdzie wnioskodawca otrzymał od Gminy P. jeszcze przed sprawą spadkową wezwanie do zapłaty, na które odpowiedział 23 stycznia 2012 r. wnosząc o rozłożenie zadłużenia na raty, to jednak w ocenie Sądu Rejonowego wobec faktu, iż wnioskodawca oświadczenie to odwołał i podniósł zarzut przedawnienia, nie można wyprowadzić wniosku, iż ww. dacie powziął wiadomość o długach ojca.

Apelację od wskazanego postanowienia wniosła uczestniczka, zarzucając:

- naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 k.p.c. polegające na nieprawidłowym wyjaśnieniu wszystkich istotnych okoliczności sprawy oraz brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, skutkujących błędnymi ustaleniami w oparciu o zeznania wnioskodawców z pominięciem wniosków, które wypływają z treści dokumentacji przedstawionej przez uczestnika, co doprowadziło do błędnego uznania, iż wnioskodawcy pozostawali w błędzie co do przedmiotu spadku po zmarłym J. P.;

- naruszenie art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż wnioskodawcy, na których zgodnie z art. 6 k.c. spoczywał ciężar dowodu, wykazali wszelkie okoliczności uzasadniające możliwość uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku;

- sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez błędne przyjęcie, iż wnioskodawcy nie mogli posiadać żadnej wiedzy o stanie zobowiązań finansowych ojca, a M. P. o zobowiązaniach finansowych spadkodawcy dowiedział się dopiero z chwilą przystąpienia do sprawy o stwierdzenie nabycia spadku, choć w rzeczywistości wiedzę taką uzyskał z doręczeniem wezwania do zapłaty;

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 1019 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 84 § 1 i 2 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie w postaci uznania za skuteczne oświadczeń wnioskodawców o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w

terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym J. P. w sytuacji, gdy z materiału dowodowego wynika, że nie podjęli żadnych aktów staranności mających na celu ustalenie zobowiązań zmarłego.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie wniosku wnioskodawców oraz zasądzenie solidarnie od wnioskodawców na rzecz uczestniczki kosztów postępowania oraz kosztów postępowania odwoławczego, ewentualnie o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji wraz z orzeczeniem o kosztach.

W odpowiedzi na apelację, wnioskodawcy wnieśli o jej oddalenie jako całkowicie chybionej i nieposiadającej uzasadnionych podstaw. W uzasadnieniu po raz kolejny podnieśli, iż z uwagi na brak kontaktu ze zmarłym, nie mogli posiadać wiedzy o jego zadłużeniu. Informacji takich nie przekazała im także siostra zmarłego, która zajęła się sprawą mieszkania. W ocenie wnioskodawców Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny materiału dowodowego i nie naruszył wskazanych przez skarżącą przepisów prawa procesowego i materialnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestniczki skutkować musiała uchyleniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania. W ocenie Sądu Okręgowego postanowienie Sądu I instancji zostało bowiem wydane przedwcześnie.

Zgodnie z treścią art. 1019 § 1 k.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami: 1. uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem; 2. spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. Z kolei art. 1019 § 2 k.c. stanowi, iż spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Z przytoczonych przepisów wynika, iż spadkobierca pragnący uchylić się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku zobligowany jest do złożenia przed sądem oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Jest to zatem jeden z koniecznych wymogów, bez którego niemożliwe jest zatwierdzenie przez Sąd oświadczenia spadkodawcy o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Oświadczenie spadkodawcy o odrzuceniu spadku powinno spełniać wymagania przewidziane w art. 641 k.p.c. tj. m. in. zawierać imię i nazwisko spadkodawcy, datę i miejsce jego śmierci oraz miejsce jego ostatniego zamieszkania, tytuł powołania do spadku oraz treść złożonego oświadczenia. Z oświadczenia sporządza się protokół, który powinien być podpisany przez składającego oświadczenie. Nad dopełnieniem wszelkich wymagań formalnych czuwać powinien Sąd rozpoznający sprawę.

Wskazać należy, iż w niniejszej sprawie warunki te nie zostały dopełnione. Sąd nie odebrał bowiem od P. G. i M. P. skutecznych oświadczeń woli o odrzuceniu spadku. Nie można uznać za wystarczające złożenie przez wnioskodawców, w trakcie przeprowadzenia dowodu z ich przesłuchania, bardzo ogólnego oświadczenia, że „chcą odrzucić spadek po zmarłym ojcu”. Nie dość, że oświadczenie takie nie zostało skonkretyzowane w sposób, jaki wymaga tego art. 641 k.p.c., to nie zostało także podpisane. Tym samym Sąd Rejonowy przedwcześnie rozstrzygnął sprawę, zatwierdzając oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku.

Wskazane uchybienie Sądu I instancji – jako, że nie mogło być usunięte przed Sądem Okręgowym - doprowadziło do uchylenia zaskarżonego orzeczenia oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej, o czym orzeczono na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy powinien w pierwszej kolejności odebrać od wnioskodawców skuteczne i zgodne z wymogami ustanowionymi przez ustawodawcę oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym J. P.. Oświadczenia te powinny zostać przez składających podpisane. Sąd I instancji powinien także wnikliwie rozważyć, czy wszelkie przesłanki warunkujące zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku zostały w niniejszej sprawie spełnione. Przede wszystkim należy ocenić,

czy prawo wnioskodawców, a w szczególności M. P., nie wygasło na skutek upływu terminu przewidzianego w art. 88 § 2 k.c. W razie negatywnej odpowiedzi Sąd Rejonowy rozważy, czy w świetle ujawnionych okoliczności sprawy błąd spadkobierców uznać można za błąd prawnie doniosły pamiętając, iż błędem takim nie jest nieznanostwo przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego.

SSO Anna Hajda SSO Aleksandra Janas SSO Arkadia Wyras – Wieczorek